

NOTATKA

Z posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Data posiedzenia: 27 kwietnia 2010 r.

Nr posiedzenia: 113

Posiedzeniu przewodniczył: senator Jerzy Chróścikowski – przewodniczący komisji.

- Porządek posiedzenia:**
1. Informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Gospodarki na temat sytuacji na rynku nawozów sztucznych.
  2. Informacja ekspertów komisji na temat rynku nawozów mineralnych w Polsce.
  3. Informacja Ministra Skarbu Państwa na temat prywatyzacji zakładów produkujących nawozy sztuczne.

W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Małgorzata Adamczak, Przemysław Błaszczyk, Jerzy Chróścikowski, Lucjan Cichosz, Piotr Głowski, Ireneusz Niewiarowski, Grzegorz Wojciechowski, Zdzisław Pupa, Jan Olech, Grażyna Sztark, Eryk Smulewicz, Ryszard Knosala, Sławomir Kowalski,

- zaproszeni goście:
  - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
    - podsekretarz stanu Marian Zalewski,
    - dyrektor Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin Małgorzata Surawska,
    - zastępca dyrektora Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin Wiesław Podyma,
  - Ministerstwo Gospodarki:
    - dyrektor Departamentu Ropy i Gazu Maciej Kaliski,
    - naczelnik Wydziału Chemii i Farmacji w Departamencie Rozwoju Gospodarki Piotr Zabadała,
  - Ministerstwo Skarbu Państwa:
    - podsekretarz stanu Adam Leszkiewicz,
    - asystent w Zakładzie Badań Rynkowych w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej–Państwowym Instytucie Badawczym mgr inż. Arkadiusz Zalewski,
    - dyrektor w Polskiej Izby Przemysłu Chemicznego Jerzy Majchrzak,
    - wiceprezes Agencji Rozwoju Przemysłu Marek Karabuła,
    - prezes Polskiego Związku Producentów Roślin Zbożowych Stanisław Kacperczyk,
    - prezes Krajowej Federacji Producentów Zbóż Rafał Młodanowicz,
    - dyrektor Biura Krajowej Federacji Producentów Zbóż Joanna Leśniewska,
    - przewodniczący sekcji rolnej w Stowarzyszeniu Przemysłu Wapienniczego Maciej Gołębiewski,
    - przewodniczący Związku Zawodowego Centrum Narodowe Młodych Rolników Piotr Kasprzak,
    - członek zarządu Krajowej Rady Iab Rolniczych Andrzej Górczyński,
    - pracownik biura NSZZ RI „Solidarność” Cymiński Grzegorz.

Przebieg posiedzenia:

Ad. 1, 2, 3 Informację przedstawił podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marian Zalewski. Podkreślił, że Polska jest największym producentem nawozów azotowych w krajach Unii Europejskiej i dysponuje mocą produkcyjną ok. 1,6-1,7 miliona ton N, wytwarzając ok. 20% ogólnej ilości nawozów azotowych produkowanych w UE.

W strukturze produkcji nawozów azotowych dominuje saletra amonowa i mocznik a coraz większego znaczenia nabiera RSM (płynny roztwór mocznika i saletry amonowej). Interesy największych polskich producentów nawozów mineralnych reprezentuje Polska Izba Przemysłu Chemicznego w Warszawie, a w szczególności Komisja Nawozowa. Natomiast interesy tej branży na poziomie europejskim reprezentuje Europejskie Stowarzyszenie Producentów Nawozów (EFMA) w Brukseli.

Krajowe zakłady nawozowe posiadają zdolność wytwórczą znacznie przekraczającą potrzeby krajowego rolnictwa, dlatego też sytuacja ta zmusza krajowych producentów do rozszerzenia asortymentu swoich wyrobów oraz do podnoszenia ich jakości. Obecnie nawozy azotowe podobnie jak i inne nawozy wytwarzane w kraju spełniają wymogi jakościowe obowiązujące w UE.

Produkcja nawozów mineralnych jest sektorem niezwykle energochłonnym i w dużej mierze zależnym od cen paliw (w szczególności gazu). Polska Izba Przemysłu Chemicznego na początku lutego 2010 r. informowała m.in. resort rolnictwa o spadku opłacalności produkcji przedsiębiorstw sektora chemicznego na skutek rosnących cen gazu ziemnego jako głównego surowca do produkcji nawozów azotowych.

Aktualnie trwają prace legislacyjne nad projektem rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie ograniczeń, zakazów lub warunków produkcji, obrotu lub stosowania substancji lub preparatów niebezpiecznych oraz wprowadzania do obrotu lub stosowania produktów zawierających takie substancje lub preparaty. Rozporządzenie to zgodnie z postanowieniami pkt 58 ust. 3 załącznika XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006, mówiącymi o możliwości zastosowania przez państwa członkowskie pewnych odstępstw od stosowania przepisów ww. rozporządzenia, zawiera przepis przejściowy umożliwiający zastosowanie do dnia 1 lipca 2014 r. w nawozach zamiast 16 %, 20 % limitu zawartości azotu z azotanu amonu. Resort rolnictwa jest w trakcie wyjaśnienia z resortem gospodarki sposobu stosowania w praktyce ograniczeń wynikających z rozporządzenia (WE) nr 1907/2006. Zaistniała sytuacja powoduje, iż zakłady przemysłowe produkujące azotan amonu (saletrę amonu) zmuszone są do poszukiwania i wdrażania kosztownych nowych rozwiązań technologicznych.

Zdaniem naczelnika Wydziału Chemii i Farmacji w Departamencie Rozwoju Gospodarki w Ministerstwie Gospodarki Piotra Zabadały, jedną z głównych branż przemysłu chemicznego jest branża nawozowa. Przemysł chemiczny jest szczególnie podatny na niekorzystne zmiany trendu cenowego surowców (węglowodory), gdyż swą działalność opiera w przeważającej części na imporcie ropy i gazu ziemnego. Od poziomu cen surowców uzależniona jest sytuacja ekonomiczno – finansowa spółek sektora nawozowego. W 2009 r. sprowadzono do Polski 55 tys. ton chlorku potasu z Białorusi i 37 tys. ton z Rosji (dane dotyczą 11 miesięcy). Kontyngent bezcłowy na import chlorku potasu z Białorusi został wykorzystany jedynie w 50 %. W 2009 r. rynkowe uwarunkowania produkcji rolnej pogorszyły się, ale w mniejszym stopniu niż w roku poprzednim.

Zdaniem przedstawiciela ministerstwa gospodarki, szacuje się, że spadki cen produktów rolnych sprzedawanych przez gospodarstwa indywidualne o 2,2% oraz wzrost cen towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i na cele inwestycyjne o 1,9% ukształtował wskaźnik relacji cen („nożyce cen”) na poziomie 96,0 wobec 90,1 w 2008 r. i 107,2 w 2007 r.

Sytuację na rynku nawozów mineralnych przedstawił przedstawiciel Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-Państwowego Instytutu Badawczego mgr inż. Arkadiusz Zalewski. W 2008 r. odnotowano gwałtowne podwyżki cen niektórych środków produkcji dla rolnictwa często bez uzasadnienia kosztowego, co w środowisku ekonomiczno-rolniczym określone zostało „syndromem Janosika” noszącego wszelkie cechy przechwytywania części dochodów rolników przez producentów i dostawców środków produkcji. System dopłat bezpośrednich zapewnił wyższy poziom stosowania plonotwórczych środków produkcji mających wpływ na lepsze wyniki produkcji rolniczej i mimo niekorzystnych relacji cen nawozów do cen zbóż w sezonie 2008/09 osiągnięty został stosunkowo wysoki poziom nawożenia, który wyniósł 117,9 kg NPK/ha UR. Efektem tak wysokiego nawożenia były wysokie plony zbóż w 2009 r. Jak wykazują dane

średni plon pszenicy wyniósł 41,7 dt/ha, a zbóż ogółem 34,8 dt/ha. Osiem województw północnej i zachodniej Polski osiągnęło w plonowaniu pszenicy średni poziom UE. W skali światowej coraz więcej rolników stosuje nawozy mineralne, stąd popyt na nie wzrasta i to w krajach o wielkiej powierzchni użytków rolnych (w tym w Chinach, Indiach i Brazylii). Drożeją w bardzo szybkim tempie surowce i komponenty do produkcji, a w konsekwencji nawozy mineralne. Biorąc pod uwagę ustabilizowanie się sytuacji popytowo-podażowej na światowych rynkach nawozów mineralnych możemy oczekiwać stopniowych obniżek cen nawozów w Polsce. Równowaga na rynku nawozów mineralnych na świecie w najbliższych latach będzie uzależniona od polityki i rozwiązań żywieniowych potęg demograficznych takich jak Chiny i Indie, sytuacji na rynku surowcowym, jak również kursu dolara, bowiem w tej walucie dokonywane są rozliczenia w handlu surowcami i nawozami mineralnymi. Przewidywać można umiarkowany wzrost nawożenia mineralnego w Polsce, który będzie dodatkowo stymulowany środkami finansowymi w ramach WPR w postaci dopłat bezpośrednich. Zużycie nawozów mineralnych w sezonie 2009/10 może wzrosnąć do 124 kg NPK/ha UR. Natomiast poziom nawożenia wapniowego nadal będzie się utrzymywał na bardzo niskim poziomie powodując dalsze zakwaszanie gleb i pogarszanie ich urodzajności.

Informację na temat prywatyzacji zakładów produkujących nawozy przedstawił podsekretarz w Ministerstwie Skarbu Państwa Adam Leszkiewicz. Proces prywatyzacji spółek wchodzących w skład tzw I grupy chemicznej prowadzony jest zgodnie z przygotowaną przez Naftę Polska S.A. i przyjętą przez Ministra Skarbu Państwa koncepcją prywatyzacji trzech spółek chemicznych: ZAK S.A, Zakładów Azotowych w Tarnowie-Mościcach i Ciech S.A. Koncepcja ta została opracowana w 2008 r.

W trakcie dyskusji zwracano uwagę, że procesy prywatyzacyjne powinny zachodzić z poszanowaniem praw pracowników oraz zagwarantowaniem miejsc pracy i produkcji. Wskazywano również, że nie można osiągnąć efektów gospodarskich, jeżeli nie zostanie zachowana właściwa proporcja między ceną nawozów a ceną produktu finalnego, jakim jest zboże, czy inny artykuł rolny. W chwili obecnej relacja ceny zboża do ceny nawozów, jest bardzo niekorzystna dla rolnika i to zjawisko w najbliższym czasie należy zmienić. Resort rolnictwa powinien opracować strategię, przestrzegając relacji między cenami nawozów i środków chemicznych a ceną produktu finalnego. Jeżeli ta proporcja nie zostanie zachowana to rolnik z przyczyn ekonomicznych zacznie ograniczać kupowanie nawozów. Podczas dyskusji zwracano uwagę na tak zwane wapniowanie gleby, które zostało ograniczone ze względu na wygaśnięcie wsparcia finansowego i ochronę środowiska. Wskazywano, że jest to w pewnych regionach kraju zabieg niezbędny. Przedstawiciel ministerstwa rolnictwa poinformował, że minister rolnictwa zgłaszał do dyrektywy nawozowej wnioski, które wskazywały, że wapniowanie gleby jest bardzo korzystne i wymaga wsparcia finansowego.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingsową.

Sporządzono w Biurze Prac Senackich